

Stor tornskade *Lanius excubitor*

Great grey shrike

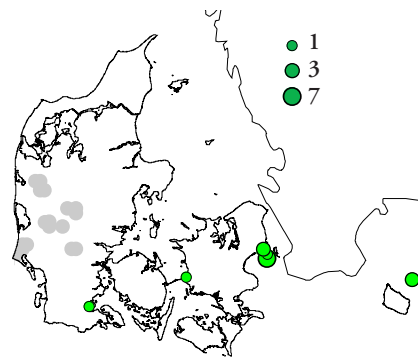

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Stor tornskade yngler i store dele af Europa, Rusland og Kina samt i Nord- og Mellemamerika. I Danmark er ynglebestanden anslået til ca. 30 par, og udbredelsen er begrænset til hedesletter i det vestlige Jylland (Grell m.fl. 2004). I Danmark optræder træk- og vintergæster fra oktober til marts-april. I vinteren 2003/2004 blev der talt 349 overvintrende store tornskader i Danmark, flest i Jylland (Jakobsen 2005). Arten overvintrer fra det sydlige Norge og Sverige til Mellem- og Vesteuropa (Olsson 1981, Cramp & Perrins 1993).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første store tornskader ringmærket i 1930, og i alt er ringmærket 577 fugle (fig. 4). Flest er mærket i 1966 og 1967, begge år 39. Zoologisk Museums ringe er brugt til 509 af fuglene og Dansk Ornithologisk Centrals ringe til 68 fugle. Af de mærkede fugle er i alt 16 genfundet, heraf én to gange. En af de genmeldte fugle er ringmærket som redeunge, ved Åbenrå i 1944, mens resten sandsynligvis har været trækfugle ringmærket i træk- og vinterperioden

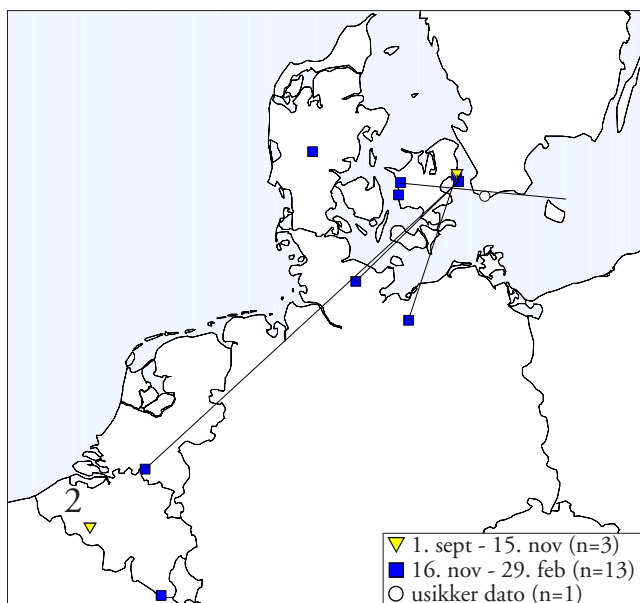

Fig. 1. Genmeldinger fra forskellige sæsoner af stor tornskade ringmærket i Danmark (n=17). Linjer angiver direkte træk. Recoveries during different seasons of great grey shrike ringed in Denmark (n=17). Lines indicate direct migration

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed	577
Genmeldinger Recoveries	
Antal genmeldinger No. of recoveries	17
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	7 (41%)
Antal fugle No. of individuals	16
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	1 (6%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	2,8%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	9
Ekstremer Extremes	
Højeste alder Oldest bird	4 år 7 mdr.
Længste afstand Longest dist.	Belgien Belgium 913 km
Nordligst Northernmost	Danmark Denmark (55° 57'N)
Sydligst Southernmost	Frankrig France (49° 34'N)
Østligst Easternmost	Sverige Sweden (13° 14'E)
Vestligst Westernmost	Belgien Belgium (03° 51'E)

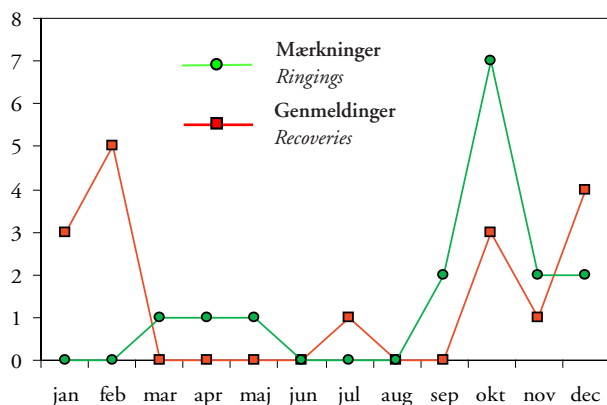

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af stor tornskade. Month of ringing and recovery for recovered great grey shrike.

(fig. 3), alle øst for Storebælt (fig. 2). I Danmark er genfundet 9 store tornskader mærket i udlandet.

Træk- og overvintring

I Danmark er der genfundet seks store tornskader ringmærket nordøst for Danmark. Fem var mærket i det sydvestlige Finland inkl. Ålandsøerne og en på Øland i Sverige (fig. 5). Fuglene er alle ringmærket fra slutningen af september til midt i oktober. De to hurtigste fugle var ringmærket i Finland i slutningen af september og begyndelsen af oktober og blev genfundet på Bornholm efter hhv. 8 og 11 dage (hhv. 67 og 97 km/dag). De fem finske fugle er alle genfundet i det østlige Danmark (fig. 5).

Genfundene af store tornskader ringmærket i Danmark viser, at nogle af fuglene drager videre mod sydvest. Således er tre fugle, ringmærket på Amager i september-oktober, genfundet i Tyskland og Holland senere på vinteren (fig. 1). To andre fugle er fundet i hhv. Belgien og Frankrig i et senere år. Andre fugle bliver tilsyneladende i landet vinteren igennem, idet syv fugle, der er ringmærket i Danmark i perioden oktober-december, er genfundet i landet senere i samme vinterperiode. Seks af disse er fundet i umiddelbar nærhed af mærkningslokaliteten, mens én fugl, mærket på Christiansø i oktober, blev dræbt af en kat ved Gørlev (250 km) i december samme år (fig. 1). Den ene fugl, som med sikkerhed tilhører den danske bestand, blev ringmærket som redeunge ved Åbenrå 20. maj 1944 og fundet død ved Brande 4. januar 1948. En fugl ringmærket i Holland 23. marts 1957 blev genfundet på Sjælland 8. februar 1958, hvilket antyder, at nogle fugle benytter forskellige vinterkvarterer fra år til år.

I forårsperioden passerer Danmark tilsyneladende af fugle som har overvintrer sydvest for Danmark, idet

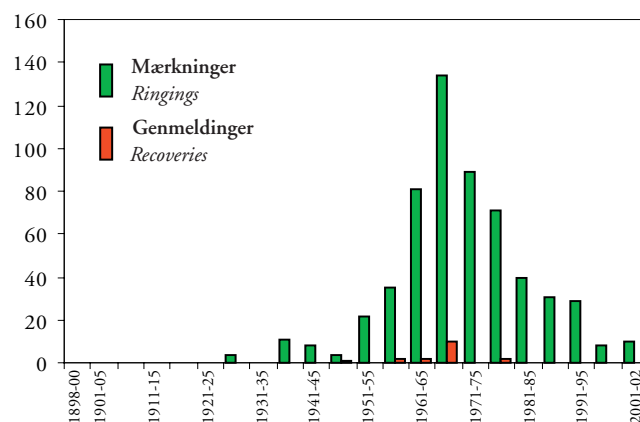

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for stor tornskade ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of great grey shrike ringed in Denmark.

to fugle, ringmærket i hhv. England og Belgien (fig. 5) blev fundet i Danmark følgende forår (22. og 23 april).

Genmeldings- og dødsårsager

Halvdelen af de genmeldte, danskmærkede fugle er aflæst i live, heraf seks i Danmark, én i Holland og én i Belgien. Blandt fugle indrapporteret som døde er dødsårsagen kun oplyst for én, som blev dræbt af en kat. To af fuglene, der er genfundet i Danmark med en udenlandsk ring, er skudt (1952 og 1958), mens resten enten er fundet døde (2) eller aflæst i live (5). Den længstlevende af de danskmærkede fugle blev mindst fire år og syv måneder. Den ældste i Europa blev 6 år og 6 mdr. (Staav 1998).

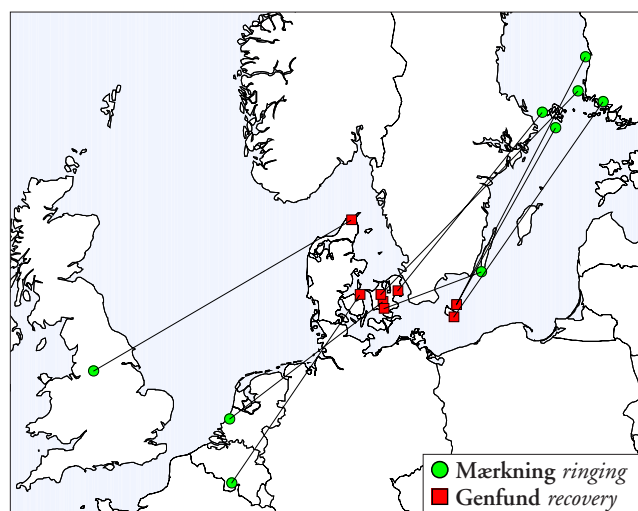

Fig. 5. Mærknings- og genfundslokaliteter for stor tornskade ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=9). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. Ringing and recovery locations of great grey shrike ringed abroad and recovered in Denmark (n=9). Lines connect ringing and recovery site.

English summary

The great grey shrike is a rare breeding bird in Denmark with an estimated population of 30 pairs, all breeding in western Jutland. It is a rare winter visitor. In Denmark the first great grey shrike was ringed in 1930, with the largest numbers ringed in 1966 (39) and 1967 (39). One of the recovered birds was ringed as a chick but the rest were probably passage migrants. Nine birds ringed abroad have been recovered in Denmark. The recoveries of foreign birds indicate that some of the winter visitors come from Finland. These birds were all ringed in late September and October and two were recovered in Denmark within 11 days of ringing. These Baltic birds

were all recovered in eastern Denmark. Three birds ringed on Amager in September–October were recovered in Germany and the Netherlands later in the winter, showing that some birds continue SW. Other birds have been recovered or ringed during winter in Belgium, France and England. Others remain in Denmark throughout the winter. Six birds ringed in October–December were recovered close to the ringing site later in the same winter, and one was ringed on Christiansø in October and recovered in west Zealand in December. The only bird that was ringed as a chick was recovered in central Jutland during winter. Birds ringed in England and Belgium have been recovered in Denmark in the second half of April.